

Vergaderjaar 2010–2011

31 430

Tijdelijke regels voor experimenten met een gebiedsgerichte bestemmingsheffing ten behoeve van aanvullende activiteiten van samenwerkende ondernemers mede in het publiek belang (Experimentenwet BGV-zones)

Nr. 23

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 april 2011

De Experimentenwet Bedrijveninvesteringszones (BIZ)¹ is per 1 mei 2009 in werking getreden en is een instrument gericht op het stimuleren van het ondernemingsklimaat op bedrijventerreinen en in winkelgebieden. De wet maakt het mogelijk dat ondernemers gezamenlijk kunnen investeren in een veilige en aantrekkelijke bedrijfsomgeving, waarbij alle ondernemers meebetalen. Het instrument dat hiervoor wordt ingezet, is een gebiedsgerichte heffing die door de gemeente op verzoek van een (nader bepaalde) meerderheid van de ondernemers kan worden ingesteld.

Tijdens de behandeling van de wet in de Tweede Kamer is afgesproken dat u jaarlijks wordt geïnformeerd over het verloop van de experimenten. In de bijlage² bij deze brief treft u het tweede monitoringsrapport aan. In april 2010 heeft u het eerste monitoringsrapport ontvangen³. Hieronder zal ik kort ingaan op de achtergrond van de experimenten, de monitoringsopzet en de belangrijkste conclusies uit het rapport.

Achtergrond van de experimenten

De BIZ is in het buitenland (o.a. in de Verenigde Staten en in het Verenigd Koninkrijk) een beproefd instrument om gezamenlijke investeringen van ondernemers in hun bedrijfsomgeving te bevorderen en de lasten evenwichtig te verdelen. De investeringen die met een BIZ kunnen worden gedaan, kunnen een bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid en veiligheid van bedrijventerreinen en winkelgebieden. In Nederland is er gekozen voor een experimentele opzet in de vorm van een tijdelijke wet. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat de BIZ een initiatief voor en door ondernemers is. Dit sluit aan bij mijn beleid om ondernemers meer zelf aan het stuur te laten zitten.

Andere uitgangspunten zijn dat ondernemers zelf de beschikking krijgen over de opbrengst van de heffing, dat het gaat om activiteiten in

¹ Stb. 2009, 165.

² Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

³ Kamerstuk 31 430, nr. 22.

aanvulling op de diensten van de gemeente en dat een BIZ alleen in werking kan treden als uit een draagvlakmeting onder alle ondernemers blijkt dat er sprake is van voldoende draagvlak. Hiertoe dient aan de volgende vereisten voldaan te zijn:

- de respons op de draagvlakmeting is minimaal 50%;
- minimaal tweederde van de respondenten is voor;
- de voorstanders vertegenwoordigen meer WOZ-waarde¹ dan de tegenstanders.²

Met deze uitgangspunten is de Experimentenwet Bedrijveninvesteringszones ontwikkeld.

Het doel van de experimentenwet is om gedurende enkele jaren uit te testen hoe BIZ in de praktijk werkt, om te bezien in hoeverre het instrument gewaardeerd wordt door ondernemers en gemeenten, en in welke mate de BIZ een bijdrage levert aan het lokale ondernemersklimaat en de leefbaarheid en veiligheid van bedrijventerreinen en winkelgebieden.

Verlenging

Onlangs is de periode om mee te doen aan de experimenten, conform de ruimte die de wet hiervoor biedt, bij Koninklijk Besluit met 8 maanden verlengd. Met de verlenging hebben ondernemers en gemeenten nog tot 1 januari 2012 de tijd om een BIZ op te richten (de verordeningen dienen voor die tijd te zijn vastgesteld). Afgelopen najaar bereikten mij signalen dat een verlenging gewenst was. Een en ander werd bevestigd door onder meer een brief van VNO-NCW, MKB-Nederland en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

De reden voor een verlenging is dat het een aantal beoogde initiatieven, die nog in de voorbereidende fase zitten, nog een kans van slagen geeft om daadwerkelijk tot een BIZ te komen. De verwachting is dat daaronder ook BIZ-experimenten op bedrijventerreinen zullen zijn, die moeizamer tot stand lijken te komen dan experimenten in winkelgebieden. Daarbij kunnen deze beoogde initiatieven bijdragen aan een nog betere spreiding van BIZ-experimenten over het land, waarmee deze verlenging zal bijdragen aan een beter inzicht ten behoeve van de evaluatie van BIZ als instrument.

Tot slot heeft in de afweging meegespeeld dat in de praktijk de koppeling tussen de Experimentenwet BIZ en de systematiek van de WOZ zodanig is dat nieuwe BIZ-experimenten in de regel in januari van start gaan. Daarmee is het logisch om initiatiefnemers tot 1 januari 2012 de tijd te geven om het initiatief tot een succesvolle afronding te brengen.

Deze verlenging van 8 maanden laat de andere afgesproken data in de wet ongemoeid. De wet loopt nog tot 1 juli 2015. Voor 1 januari 2013 zal een evaluatie plaatsvinden, waarna politieke besluitvorming plaats kan vinden over een eventueel vervolg en in welke vorm. Tot die tijd ontvangt u jaarlijks een voortgangsrapportage volgens onderstaande opzet.

Opzet monitoring

De experimenten worden vanaf de start gevolgd om de ervaringen zo goed mogelijk in beeld te brengen. Het monitoringsrapport in de bijlage is door bureau Berenschot opgesteld in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en is tot stand gekomen in samenwerking met vertegenwoordigers van VNO-NCW en MKB-Nederland, de VNG en Kamer van Koophandel Nederland, welke in de begeleidingscommissie deelnemen.

¹ WOZ: Waardering Onroerende Zaken

² Dit criterium is niet van toepassing als gekozen wordt voor een vast bedrag per ondernemer.

Om het rapport op te kunnen stellen, heeft er documentonderzoek plaatsgevonden, zijn er enquêtes uitgezet onder de betrokken ondernemers en gemeenteambtenaren en zijn er gesprekken gevoerd met initiatiefnemende ondernemers en ambtenaren om de ervaringen met de wet te bespreken. Het nu voorliggende rapport geeft een indicatief beeld van de huidige ervaringen met de BIZ en is de tweede in een serie van drie monitoringsrapporten. De eerste is in april 2010 naar uw Kamer gestuurd, de derde zal begin 2012 volgen. De monitoring levert informatie ten behoeve van de evaluatie die in de loop van 2012 plaats zal vinden. Hieronder ga ik in op de belangrijkste conclusies uit het tweede monitoringsrapport.

Belangrijkste conclusies tweede monitoringsrapport

Aard en omvang van de BIZ-experimenten

Uit de monitor blijkt dat er veel animo is voor de experimenten. Het instrument wordt in grote en kleine gemeenten, winkelgebieden en bedrijventerreinen en door heel het land ingezet. Per 1 februari 2011 zijn er in totaal 130 BIZ-initiatieven bekend die zijn gestart sinds de inwerking-treding van de wet op 1 mei 2009. Het aantal initiatieven dat in 2010 actief is (geweest), is daarmee meer dan verdubbeld ten opzichte van het jaar ervoor.

Bijna een derde van deze initiatieven is bezig met de realisatie van een BIZ. Ruim een derde van de initiatieven, zo'n 45 experimenten, bevindt zich in de uitvoeringsfase; er heeft een (formele) draagvlakmeting plaatsgevonden en daarbij is voldoende draagvlak onder ondernemers geconstateerd. Daarbij is geconstateerd dat van alle initiatieven waar in 2010 een draagvlakmeting heeft plaatsgevonden, 60% de eisen van de draagvlaktoets heeft gehaald, ten opzichte van 40% in 2009. Tot slot is een derde van alle initiatieven die sinds 2009 genomen zijn inmiddels (tijdelijk) gestopt. Deels zijn dit initiatieven die in 2009 en/ of in 2010 de draagvlaktoets niet hebben gehaald en deels zijn dit initiatieven die zijn gestopt voordat de draagvlaktoets heeft plaatsgevonden. Een BIZ is een instrument voor en door ondernemers, daarmee is het ook aan de ondernemers om wel of geen meerwaarde te zien in het instrument. Soms zijn de gedeelde belangen te gering of zijn zaken al op vrijwillige basis goed geregeld.

Het beeld uit 2009 dat de meeste initiatieven worden genomen in winkelgebieden, wordt dit jaar versterkt. Ruim een derde van alle initiatieven vindt plaats op bedrijventerreinen en bijna twee derde vindt plaats in een winkelgebied. Daarbij zijn de initiatieven in winkelgebieden over het algemeen wat verder dan de initiatieven op bedrijventerreinen in het proces dat doorlopen moet worden om een BIZ te kunnen oprichten. In de winkelgebieden hebben verhoudingsgewijs meer draagvlakmetingen plaatsgevonden. Wellicht dat door de verlenging dit beeld in 2011 nog iets wijzigt.

Ervaringen van ondernemers en gemeenten met de wet

Ondernemers en gemeenten geven aan dat de BIZ als instrument gewaardeerd wordt en zijn enthousiast over het principe. De wet voorziet duidelijk in een behoefte om goede initiatieven betaalbaar te maken en de lasten evenwichtig te verdelen over alle ondernemers in het gebied.

Het monitoringsrapport schept een indicatief beeld van de ervaringen met de wet. Het afgelopen jaar lijken er leerervaringen op te treden in de toepassing van de experimentenwet. Vorig jaar is aangegeven dat de wet op bepaalde punten bewust ruimte biedt voor keuzes. De gedachte hierachter is dat het aan lokale ondernemers en gemeentebestuurders is

om hier, binnen de kaders van de wet, over te beslissen. Het lijkt erop dat op veel plaatsen naar aanleiding van de discussies die hierdoor ontstonden een modus is gevonden.

Dit wil niet zeggen dat alle knelpunten zijn opgelost. Zo blijven ondernemers en gemeenten over het algemeen kritisch over de inspanning die de opzet van een BIZ kost, hoewel de initiatiefnemende ondernemers die een BIZ weten te realiseren, wel aangeven dat zij dit de moeite waard vinden.

Hoewel gemeenten en initiatiefnemende ondernemers positief zijn, is een deel van de ondernemers in gebieden waar een BIZ is gerealiseerd vrij kritisch, onder meer vanwege het (nog) ontbreken van zichtbare resultaten, onvoldoende communicatie rondom de planvorming en de verdeling van de kosten. Dit valt deels te verklaren doordat effecten in termen van schoon, heel en veilig niet direct zichtbaar zijn. Ook komt het geregeld voor dat met de invoering van de BIZ niet zozeer nieuwe activiteiten worden uitgevoerd, maar dat bestaande activiteiten op een andere manier worden gefinancierd. Het bestaan van een kritische groep is inherent aan het instrument gezien het verplichte karakter van de heffing.

De BIZ-heffing mag uitsluitend besteed worden aan activiteiten die aanvullend zijn op de diensten van de gemeente. Het inzichtelijk maken van het serviceniveau van de gemeente is bij veel initiatieven aan de orde geweest, wat bijdraagt aan het wegnemen van wantrouwen op dit punt.

Tot slot

Ook de komende jaren zal ik de nauwlettend de ontwikkelingen volgen. Ik ben benieuwd om te zien hoe de 45 BIZ-experimenten verder vormgeven aan de uitvoeringsfase, en welke bijdrage de experimenten zullen leveren aan het lokale ondernemingsklimaat. In het voorjaar van 2012 zult u verder worden geïnformeerd over de voortgang. Tevens zal in 2012 de evaluatie worden opgestart die een scherp beeld zal geven van de ervaringen met de wet op basis waarvan politieke besluitvorming plaats kan vinden over een eventueel vervolg en in welke vorm.

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
M. J. M. Verhagen